

УДК 351.777.6 (477)

ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В ЕКОЛОГІЧНІЙ ГАЛУЗІ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ НАШОЇ КРАЇНИ

Стоцька Л.А., здобувач

Національний університет біоресурсів та природокористування України

Досліджуються теоретичні та правові аспекти реалізації державної влади у сфері оптимізації стану навколишнього природного середовища; розглядається необхідність удосконалення механізму державного управління в екологічній галузі; здійснюється певне порівняння організаційно-правових засад управління у сфері екології ще до функціонування України як незалежної держави та на сучасному етапі розвитку нашої країни.

Ключові слова: державне управління, екологічна галузь, стан навколишнього природного середовища, механізм управління, взаємозв'язок людини і природи.

Стоцькая Л.А. ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВЫЕ АСПЕКТЫ ГОСУДАРСТВЕННОГО УПРАВЛЕНИЯ В ЭКОЛОГИЧЕСКОЙ ОТРАСЛИ НА СОВРЕМЕННОМ ЭТАПЕ РАЗВИТИЯ НАШЕЙ СТРАНЫ / Национальный университет биоресурсов и природопользования Украины, Украина

Исследуются теоретические и правовые аспекты реализации государственной власти в сфере оптимизации состояния окружающей природной среды; рассматривается необходимость совершенствования механизма государственного управления в экологической области; осуществляется определенное сравнение организационно-правовых основ управления в сфере экологии еще до функционирования Украины как независимого государства и на современном этапе развития нашей страны.

Ключевые слова: государственное управление, экологическая отрасль, состояние окружающей природной среды, механизм управления, взаимосвязь человека и природы.

Stockaya L.A. THEORIST-LEGAL ASPECTS OF STATE MANAGEMENT IN ECOLOGICAL BRANCH ON MODERN STAGE OF THE DEVELOPMENT OF OUR COUNTRY / National university of bioresources and prirodoispol'zovaniya Ukraine, Ukraine

Investigates the theoretical and legal aspects of state power in the optimization of the environment, the necessity of improvement of governance in the environmental field, carried out some comparison of institutional and legal framework in environmental management is the operation of Ukraine as independent state and at the present stage of our country.

Key words: public administration, environmental industry, state of the environment, management mechanism, the relationship of man and nature.

У сучасних умовах, коли екологічна криза охопила увесь цивілізований світ охорона навколишнього природного середовища набула пріоритетного й надзвичайно актуального значення.

З перших днів створення незалежної держави України проблеми екологічної безпеки займали в ній надзвичайно важливе місце. Безумовно, питання збереження природи і поліпшення якості навколишнього середовища хвилюють усі без винятку країни та й загалом усе суспільство. Напевно, вірним буде стверджувати, що саме ці питання наразі є найбільш актуальними для усієї світової громадськості, а відтак, такими, що в першу чергу об'єднують різні держави, різні культури, різні народи та спільноти з різноманітними та часто протилежними інтересами і поглядами. Усе ж, що стосується нашої країни, питання, що розглядаються, у першу чергу, пов'язані з Чорнобильською катастрофою, відсутністю в радянські часи нагляду за екологічною ситуацією та, зрештою, недостатнім рівнем державного управління в екологічній галузі вже на сучасному етапі розвитку нашої країни.

Зазначена проблематика досліджувались у наукових працях українських вчених-правознавців – В.І. Андрейцева, Г.І. Балюк, В.І. Курила, Ю.С. Ковалевської, А.В. Котелевець, Л.П. Коваленко, І.А. Куяна, Н.Р. Малишевої, М.І. Малишко, О.Я. Лазор, К.А. Рябець, Ю.С. Шемшученка, О.М. Хіміч, В.В. Янчука. Окремі елементи аналізованої проблеми висвітлювались в роботах С.М. Кравченко, М.В. Краснової, В.В. Костицького, В.Л. Мунтяна, В.К. Попова, Б.Г. Розовського, В.О. Чуйкова, В.С. Шахова, М.В. Шульги. Втім, наразі залишається потреба в удосконаленні як науково-практичних, так і суто світоглядно-теоретичних підходів щодо досліджуваної проблематики.

Слід зазначити, що масштаби природно-ресурсного, інтелектуального і економічного потенціалу України, її геополітичне положення обумовлюють важливу роль України у вирішенні глобальних і регіональних екологічних проблем як на Євразійському континенті, так

і в планетарному масштабі [1].

Питання взаємозв'язку людини і природи, їх стосунки щоразу більше привертають увагу в сьогоднішньому шаленому ритмі життя. Аналіз складного й багатогаспектного процесу взаємодії людини і природи, при якій обидві сторони виступають як альтернативні по відношенню одна до одної, показує неможливість позитивного вирішення екологічних проблем. Фундаментальною умовою виживання людського суспільства є усвідомлення невіддільності людини від природи [2, 82] та глибокої відповідальності людства перед наступними поколіннями за ті умови, у яких муситимуть жити наші нащадки.

Основи вітчизняної державної політики в галузі екології закладались починаючи з часів Київської Русі, виражаючись насамперед в обмеженні використання окремих природних ресурсів, у першу чергу – дикої фауни (Я. Мудрий, цар Олексій Михайлович, Петро I, Катерина II), лісу (Петро I, Павло I), води (Петро I) та землі (П. Скоропадський).

За часів існування Радянського Союзу, займаючи три відсотки території колишнього СРСР, Україна приймала на себе 25-30 відсотків усіх його забруднень. Прийнята в цей період ціла низка нормативно-правових актів у галузі екології вступала в суттєву суперечність із реальною практикою планового соціалістичного господарювання. Проблеми природокористування прагнули вирішувати за допомогою не економічних, а адміністративних заходів [2, 175].

Нинішню екологічну ситуацію в Україні можна охарактеризувати як кризову, що формувалася протягом тривалого періоду через нехтування об'єктивними законами розвитку і відтворення природно-ресурсного комплексу України. Відбувалися структурні деформації народного господарства, за яких перевага надавалася розвитку в Україні сировинно-видобувних, найбільш екологічно небезпечних галузей промисловості. Економіці України притаманна висока питома вага ресурсомістких та енергоємних технологій, впровадження та нарощування яких здійснювалося найбільш "дешевим" способом – без будівництва відповідних очисних споруд. Це було можливим за відсутності ефективно діючих правових, адміністративних та економічних механізмів природокористування та без урахування вимог охорони довкілля [3].

Зазначені та інші соціальні фактори, зокрема низький рівень екологічної свідомості суспільства, часто брутальне нехтування розумінням обмеженості природоресурсного потенціалу загалом та правилами поведінки в природному середовищі зокрема, постали основою погіршення екологічної ситуації в державі, підвищення кількості правопорушень проти довкілля. Ці чинники призвели до надмірного забруднення поверхневих і підземних вод, повітря і земель, нагромадження в дуже великих кількостях шкідливих, у тому числі високотоксичних, відходів виробництва.

Державне регулювання в цій сфері не може існувати без ефективної системи нагляду за станом середовища, тобто без системи постійно діючого моніторингу. Екологічний моніторинг довкілля є сучасною формою реалізації процесів екологічної діяльності за допомогою засобів інформатизації і забезпечує регулярну оцінку і прогнозування стану середовища життєдіяльності суспільства та умов функціонування екосистем для прийняття управлінських рішень щодо екологічної безпеки, збереження природного середовища та раціонального природокористування [3].

Екологічною особливістю нашої держави є доволі масштабний рівень локальних кризових ситуацій, що часто переходить у загальнодержавний. А Чорнобильська катастрофа, з її довготривалими медичними, економічними та іншими соціальними наслідками спричинила глобальну екологічну катастрофу міждержавного характеру. Кризові екологічні ситуації, що виникають у результаті правопорушень проти довкілля, накопичуючись, призводять до значних демографічних ускладнень та біологічно-генетичної деградації суспільства.

Державна політика в галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки реалізується через окремі міждержавні, державні, галузеві, регіональні та місцеві програми, які спрямовуються на втілення визначених нею пріоритетів.

З метою ліквідації широкомасштабних екологічних проблем в Україні, починаючи з 1993 року здійснюється розробка регіональних екологічних програм для найбільш кризових регіонів країни: Західного, Донецько-Придніпровського, Азово-Чорноморського, Полісся та деяких інших. Впроваджується в життя низка державних екологічних програм, як, наприклад, "Заповідники", оздоровлення ріки Дніпро. Першочергові заходи щодо забезпечення

відповідних державних екологічних програм включаються до планів економічного і соціального розвитку областей.

У зв'язку з обмеженою можливістю фінансування всіх потреб держави, у тому числі, і щодо підтримки екологічної рівноваги, наразі основне завдання держави полягає у визначенні пріоритетів, зокрема, у цій галузі, віднайденні реалістичних та дієвих механізмів реалізації саме тих проблемних аспектів, що вимагають негайного вирішення. У першу чергу, слід зосередити увагу на тих засобах та механізмах, які б слугували надійною основою протидії правопорушенням у такій важливій сфері суспільних відносин, як екологічна.

При цьому, необхідним є врахування таких чинників, як: погіршення здоров'я населення, спричинене значним забрудненням навколишнього середовища, та втрати народного господарства, викликані значним зниженням природного потенціалу.

Екологізація економіки та суспільної свідомості загалом не є абсолютно новою проблематикою. Практичне відображення екологічності тісно пов'язано, у першу чергу, з державним регулюванням процесів природокористування. Новою в даній проблемі є еквівалентність обміну між державою, природою та людиною, що базується на законодавчих та організаційно-технічних рішеннях [3].

Основні фундаментальні положення, на яких ґрунтується державна екологічна політика України, визначені в Конституції України. Так, на підставі ч.1 ст.13 Конституції України: “земля, її надра, атмосферне повітря, водні та інші природні ресурси, які знаходяться в межах території України, природні ресурси її континентального шельфу, виключної (морської) економічної зони є об'єктами права власності Українського народу. Від імені Українського народу права власника здійснюють органи державної влади та органи місцевого самоврядування в межах, визначених цією Конституцією”. Ч.2 ст.13 Основного Закону України наділяє кожного громадянина правом користування природними об'єктами відповідно до вимог закону. Ч.3 ст.13 Конституції України встановлює, що власність надає не тільки конкретні повноваження, але й зобов'язує, а тому не повинна використовуватися на шкоду людині і суспільству. Норма ч.4 ст.13 Основного Закону України визначає обов'язок держави забезпечувати захист прав усіх суб'єктів права власності та господарювання, виходячи з рівності їх перед законом.

Проголошення в ст.14 Конституції України землі основним національним багатством, що перебуває під охороною держави, створило необхідні умови для зміцнення в Україні законності у сфері земельних відносин, а також зумовило необхідність пошуку нових і вдосконалення існуючих засобів для її забезпечення [4, 1].

Найважливіше положення щодо екологічних прав людини закріплено в ст.50 Конституції України, яка передбачає право кожного громадянина на безпечне для життя і здоров'я довкілля та на відшкодування завданої порушенням цього права шкоди. Кожному гарантується право вільного доступу до інформації про стан довкілля, про якість харчових продуктів і предметів побуту, а також право на її поширення. Така інформація ніким не може бути засекречена.

Визначальний аспект, на якому ґрунтується державна екологічна політика України щодо протидії правопорушенням у галузі екології, як частина державної екологічної політики України загалом, сформульований у статті 66 Конституції України та встановлює обов'язок кожного громадянина не заподіювати шкоди природі та відшкодовувати завдані ним збитки.

Преамбула до Закону України “Про охорону навколишнього природного середовища” проголошує: раціональне використання природних ресурсів – невід'ємна умова сталого економічного та соціального розвитку України. Згідно зі ст.10 Господарського кодексу України, “держава здійснює екологічну політику, що забезпечує раціональне використання та повноцінне відтворення природних ресурсів, створення безпечних умов життєдіяльності населення”.

Як відзначають М.П. Захарченко, Е.І. Гончарук, Н.Ф. Комелев та Г.І. Сидоренко, систематизація екологічного законодавства – невід'ємна частина ефективної реалізації екологічної політики України, покращення захисту екологічних прав її громадян [5].

У цьому процесі центральне місце належить законодавству в галузі регулювання відносин по використанню природних ресурсів, охороні навколишнього природного середовища та

забезпеченню екологічної безпеки, котре може надати розвитку цих правовідносин цілеспрямованість, формальну визначеність, загальнообов'язковість, створювати юридичні можливості для своєчасного застосування уповноваженими органами держави превентивних оперативних, кореляційних, стимулюючих та державно-правових регулятивних та спонукальних заходів до юридичних та фізичних осіб та правової відповідальності за екологічні правопорушення [6, 60].

В.І. Андрейцев та М.П. Захарченко свого часу відзначали, що екологічне законодавство включає конституційне регулювання, еколого-правове та регулювання екологічних правовідносин нормами забезпечувальних галузей законодавства [7; 8]. Беззаперечно, що конституційне регулювання екологічних правовідносин відіграє основну роль щодо забезпечення екологічної безпеки та протидії правопорушенням у цій галузі в процесі реалізації функцій державно-владних інституцій.

Галузеве законодавство забезпечує визначення підстав та особливості притягнення винних до дисциплінарної, адміністративної, майнової та кримінальної відповідальності за екологічні правопорушення в залежності від вини, екологічного ризику, ступеня громадської та екологічної безпеки дій фізичних та юридичних осіб [6, 61].

Ратифікація та імплементація Верховною Радою України міжнародних конвенцій на рівні ООН, Європейського Союзу, двох- і багатосторонніх угод України з іншими державами світу до вітчизняного законодавства визнає пріоритет міжнародних еколого-правових норм у сфері протидії екологічним правопорушенням.

Стаття 5 Закону України “Про охорону навколишнього природного середовища” визначає коло об’єктів, що підлягають державній охороні й регулюванню використання, зокрема: а) навколишнє природне середовище як сукупність природних і природно-соціальних умов і процесів; природні ресурси – як ті, що використовуються в господарському обігу, так і ті, що не використовуються в народному господарстві в даний період (земля, надра, води, атмосферне повітря, ліси, інша рослинність, тваринний світ, ландшафти та інші природні комплекси); б) території та об’єкти природно-заповідного фонду України, інші території й об’єкти, визначені згідно з законодавством України; здоров’я і життя людей.

Таким чином, до об’єктів адміністративно-правової охорони навколишнього природного середовища відносяться: земля, її надра, атмосферне повітря, водні та інші природні ресурси, які знаходяться в межах території України, природні ресурси її континентального шельфу, виключної (морської) економічної зони.

Законом України від 25 червня 1991 р. “Про охорону навколишнього природного середовища” визначений механізм (мета, завдання, принципи, методи тощо) забезпечення екологічної безпеки та реалізації правопорядку в цій сфері. Регулюючи екологічні правовідносини, зазначений нормативний акт закріплює пакет екологічних прав громадян, а саме:

- права на безпечне для життя і здоров’я навколишнє природне середовище (екологічну безпеку);
- на одержання повної, достовірної інформації про стан навколишнього природного середовища і його вплив на здоров’я людей (екологічної інформації);
- на участь у проведенні громадської екологічної експертизи;
- на здійснення загального і спеціального використання природних ресурсів;
- на участь у розробці і здійсненні заходів щодо охорони навколишнього природного середовища, раціонального і комплексного використання природних ресурсів;
- на одержання екологічної освіти;
- на об’єднання в громадські екологічні організації;
- на участь в обговоренні проектів законів та екологічно значущих проектів і рішень;
- права на подання до суду позовів до фізичних і юридичних осіб про відшкодування шкоди, заподіяної їх здоров’ю та майну внаслідок негативного впливу на навколишнє природне середовище.

На сьогодні ми можемо констатувати наявність достатньої кількості нормативно-правових актів в системі екологічного законодавства. Проте “значна об’ємність підгалузей екологічного законодавства не є запорукою його реальної ефективності, яка багато в чому залежить від практики його реалізації” [9, 23]. Значна кількість науковців, серед яких А.П. Гетьман, С.В. Разметаєв [10, 20], І.А. Дмитренко [11, 30], дотримується думки щодо необхідності прийняття Екологічного кодексу України на підставі Постанови ВРУ „Про основні напрямки державної політики України в галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки” від 15 березня 1998 року. Існують і інші точки зору [2, 76]. Л.П. Коваленко, зокрема, зазначає, що різноманітність об’єктів природоохорони, їх призначення не дозволяє об’єднати всі чинні норми з цього приводу в єдиному нормативному акті. Це можна зробити лише шляхом інкорпорації [6, 42].

Збереження природи і поліпшення якості навколишнього середовища є пріоритетними напрямами діяльності держави і суспільства. Сталий розвиток України, підвищення якості життя і здоров’я її населення, а також забезпечення національної безпеки можливі лише за умови збереження природних систем, підтримки та поліпшення якості навколишнього середовища. Для цього необхідне формування і послідовна реалізація державної екологічної політики, що зачіпає розвиток усіх сфер життя країни і забезпечує впровадження принципів охорони навколишнього середовища та невиснажливого використання природних ресурсів у національну систему соціально-економічних відносин. Збереження і відновлення природних систем є пріоритетним напрямом діяльності держави при активній ролі всіх громадян [1].

Як зазначає К.А. Рябець [2, 83], сучасна система державного управління охороною навколишнього природного середовища та раціональним природокористуванням вміщує в собі наступні структурні підрозділи: облік природних ресурсів, аналіз стану навколишнього середовища і його можливі зміни під дією господарського розвитку; прогнозування та екологічне планування; матеріально-технічне забезпечення й фінансування природозахисних заходів; законодавство; органи державної влади в галузях охорони навколишнього природного середовища і раціонального використання природних ресурсів; екологічний контроль; наукові дослідження, екологічна освіта.

Державна екологічна політика формує основні засади, на яких вже безпосередньо реалізується система державного управління охороною навколишнього природного середовища. Це взаємопов’язані категорії, тож розглядаючи питання вироблення та реалізації державної політики у сфері захисту навколишнього середовища, доцільно розглянути і категорію «управління» цією сферою.

Відповідно до ст.16 Закону України “Про охорону навколишнього природного середовища” “управління охороною навколишнього природного середовища полягає в здійсненні в цій галузі функцій спостереження, дослідження, екологічної експертизи, контролю, прогнозування, програмування, інформування та іншої виконавчо-розпорядчої діяльності”.

Основною умовою ефективного здійснення екологічної політики держави є дотримання принципу рівномірного розвитку в усіх стратегіях і політиках, що розробляються для конкретних сфер і галузей державно-управлінських відносин.

Серед основних напрямів державної екологічної політики в Україні виділяють наступні [2, 125]:

- забезпечення безпечного для життя і здоров’я жителів нашої держави навколишнього природного середовища та раціонального використання її природних ресурсів;
- удосконалення нормативно-правової бази, системи державного управління та контролю в екологічній сфері;
- застосування заходів щодо протидії правопорушенням у цій сфері;
- розробка та провадження ефективних методів профілактики порушень законодавства в галузі екології, підвищення рівня правової освіченості населення в цій сфері тощо;
- запровадження дієвих економічних механізмів стимулювання діяльності суб’єктів господарювання в дотриманні ними норм екологічного законодавства;

– активна участь у міждержавному співробітництві в екологічній сфері.

Державне управління екологічною галуззю має спиратися на довготривалу стратегію, яка б враховувала сучасний стан навколишнього природного середовища, рівень розвитку економіки та соціальної сфери, технологій, суспільної свідомості, екологічної освіченості населення, необхідність удосконалення системи доступу до природних ресурсів, підвищення ефективності розподілу одержаних від їх експлуатації затрат та доходів тощо між різними верствами населення. При розробці та реалізації зазначених заходів необхідним вбачається дотримання положення статті 13 Конституції України, згідно з якою природні ресурси є об'єктами права власності Українського народу, і кожний громадянин має право користуватися природними об'єктами права власності народу відповідно до закону.

Наразі несприятлива екологічна ситуація у нашій державі, що з часом лише ускладнюється, вимагає, окрім інших дієвих кроків, нагальної інтеграції екологічної складової в секторальні політики, екологізації моделей виробництва та споживання; розвитку партнерства та залучення небайдужих, зацікавлених сторін; удосконалення регіональної екологічної політики, активізації міжнародного співробітництва в сфері охорони навколишнього природного середовища та протидії правопорушенням у зазначеній галузі, громадської оцінки державної екологічної політики.

Пріоритетність екологічних імперативів зумовлена пануванням останніх у структурній перебудові народного господарства та докорінній реформі існуючої практики природокористування.

Одним із перших запроваджених еколого-економічних інструментів став механізм плати за забруднення. Стимулююча роль платежів полягає в запобіганні виснаженню природних ресурсів та припиненні безоплатного використання навколишнього середовища як приймального забруднення. Ці платежі слугують основою для формування загальнонаціонального та місцевих позабюджетних фондів охорони навколишнього природного середовища. Плата ж за використання природних ресурсів спрямовується в дохідні частини державного та місцевого бюджетів, де, починаючи з 1994 року, виділено окремий розділ, який стосується саме охорони навколишнього природного середовища.

Основна мета запроваджуваної системи платного природокористування полягає у формуванні нового, більш відповідального, відношення суспільства до використання природних ресурсів, стимулюванні раціонального і ефективного їх використання та відтворення.

Варто зазначити, що за часів незалежності України в галузях охорони навколишнього природного середовища та раціонального природокористування щодо удосконалення роботи органів державної влади було зроблено немало. Але внаслідок різних причин набагато більше питань залишилися не розв'язаними. Основною причиною цьому є зведення діяльності природоохоронних і природоресурсових органів державної влади до видання різного роду дозволів та квот, а законодавче стимулювання для практичних зрушень залишається відсутнім [2, 127].

Наразі, питання фінансування потреб екологічної галузі органи місцевої влади, нажаль, переважно розглядають за залишковим принципом. Як вірно зазначено [2, 143], дана проблема являється суттєвою перешкодою для реалізації управлінських функцій державними органами управління природоресурсової та природоохоронної сфер. Необхідно враховувати, що видатки на екологічні потреби мають встановлюватись незалежно від того, чи є дана сфера прибутковою чи ні. Як і низка інших сфер життєдіяльності людини, екологічна – є однією з головних і такою на якій не можна економити, бо саме від неї залежить здоров'я майбутніх поколінь. Світовий досвід розвинених країн є яскравим прикладом державних пріоритетів щодо цих питань, оскільки значні суми коштів, навіть при дефіцитах бюджетів, вкладаються ними в потреби саме екологічної галузі. Окрім того, створюються численні державні та недержавні фонди, в яких акумулюються кошти для потреб саме екологічної галузі. Зокрема, В.Я. Шевчук, вказує, що “світова практика свідчить про високу ефективність вкладень у національні екологічні проекти, що дають ефект, який у 10-15 разів перевищує ці вкладення порівняно із шкодою, якої вдалося запобігти внаслідок реалізації таких заходів” [12, 17].

В Україні система державного екологічного управління формується в поєднанні діяльності державних органів, які безпосередньо здійснюють управління зазначеною галуззю, органів місцевого самоврядування та громадських організацій. Таким чином, управління у сфері екології в залежності від суб'єктів, які його здійснюють, можна поділити на державне,

самоврядне і громадське. Визначальним, звичайно ж, має бути державне управління.

Аналізуючи всі вище викладені проблемні аспекти досліджуваної проблематики, зазначимо, що:

1. Державна екологічна політика формує основні засади, на яких вже безпосередньо реалізується система державного управління охороною навколишнього природного середовища, що полягає в здійсненні в цій галузі функцій спостереження, дослідження, екологічної експертизи, контролю, прогнозування, програмування, інформування та іншої виконавчо-розпорядчої діяльності”.
2. Основною умовою ефективного здійснення екологічної політики держави є дотримання принципу рівномірного розвитку в усіх стратегіях і політиках, що розробляються для конкретних сфер і галузей державно-управлінських відносин.
3. Важливі питання у сфері державного управління в екологічній галузі не отримуватимуть ефективного вирішення без реформування всієї системи державної служби. На шляху реформування системи вітчизняної державної служби необхідним вбачається поліпшення наявної нормативно-правової бази, зокрема, прийняття нової редакції закону “Про державну службу”, запровадження заходів, які б стимулювали необхідність в удосконаленні професійних якостей держслужбовців та підвищенні ефективності державної служби загалом.
4. Досягнення належного екологічного порядку – надзвичайно важливе завдання для українського суспільства, зважаючи на нинішню досить складну екологічну ситуацію в Україні. Одним із найважливіших засобів реалізації державної політики в цій сфері є створення дієвої та ефективної нормативно-правової бази, спроможної забезпечити функціонування екологічного правопорядку. Проте сучасний стан цього правового інституту значно відстає від потреб сьогодення. Він характеризується недостатньою систематизованістю законодавства, неповним врахування суб’єктів та об’єктів правопорушень, нечіткістю формалізації провадження в справах про адміністративні правопорушення.
5. Аналіз нормативно-правової бази, регламентуючої відносини в галузі екології містить низку недоліків, серед яких можна, зокрема, виділити наступні:
 - наявність значної кількості «відсилочних» норм;
 - перевантаження нормативних положень суто декларативними позиціями;
 - тільки-но формальне навантаження деяких юридичних позицій;
 - відставання екологічних норм від розвитку суспільних відносин, у першу чергу, економічних, промислових, ринкових тощо, відставання від наукового розвитку та суперечливість з позицій практичної доцільності, а відтак і низька ефективність протидії відповідним правопорушенням, яка, у першу чергу, лежить у царині законодавства.

ЛІТЕРАТУРА

1. Міністерство охорони навколишнього природного середовища: проект закону / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ProektZakonNazEkPol110609.rar>
2. Рябець К.А. Адміністративно-правове регулювання екологічної діяльності: дис. ... кандидата юрид. наук: 12.00.07 / К.А. Рябець. – К., 2006. – 204 с.
3. Організаційна система управління природокористуванням України / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.osvita.org.ua/referat/ecology/31>
4. Мірошніченко О.С. Адміністративно-правові засоби охорони земельних відносин в Україні: автореф. дис. на здобуття наук. ступ. канд. юрид. наук: спец. 12.00.07 «Теорія управління, адміністративне право та процес, фінансове право, інформаційне право» / О.С. Мірошніченко; Національний університет внутрішніх справ МВС України. – Х., 2005. – 20 с.
5. Современные проблемы экологии / [Захарченко М.П., Гончарук Е.И., Комелов Н.Ф., Сидоренко Г.И.]. – К.: Юринком Интер, 1993. – С. 19.

6. Коваленко Л.П. Адміністративно-правові заходи охорони навколишнього природного середовища: дис. ... кандидата юрид. наук: 12.00.07 / Л.П. Коваленко. – Х., 2003. – 197 с.
7. Андрейцев В.И. Экологическая политика: проблемы правового обеспечения / В.И. Андрейцев // Киевский университет. – 1993. – № 13. – С. 12.
8. Современные проблемы экогигиены / [М.П. Захарченко, Е.И. Гончарук, Н.Ф. Кошелев, Г.И. Сидоренко]. – К.: Хрещатик, 1995. – Ч. 2. – 156 с.
9. Тацій В. Правова наука в Україні: стан та перспективи розвитку / В. Тацій // Вісник Академії правових наук. – 2003. – № 2/3. – С. 5-24.
10. Гетьман А.П. До питання розробки проекту Екологічного кодексу України / А.П. Гетьман, С.В. Разметаєв // Екологічний вісник. – 2003. – № 3-4. – С. 20.
11. Дмитренко І.А. Екологічне право України: підручник / І.А. Дмитренко. – К.: Юрінком Інтер, 2001. – С. 352.
12. Хорунжий В.П. Від шкідливості – до корисного / В.П. Хорунжий // Екологічний вісник. – 2003. – № 3-4. – С. 17-20.